

Sygn. akt IV U 309/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2014 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Płaczek

Protokolant: st. sekr. sądowy Patrycja Czarnik

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2014 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania T. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 6 lutego 2014 roku nr (...)

w sprawie T. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu T. P. emeryturę od dnia 1 stycznia 2014 roku.

Sygn. akt IV U 309/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 9 maja 2014 r.

Decyzją z dnia 06.02.2014 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17.12.1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił T. P. przyznania prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnia wymogów, określonych w art. 184 powołanej ustawy, od wystąpienia których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury, ponieważ nie udokumentował 15-letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze, a jedynie 14 lat, 11 miesięcy i 4 dni takiej pracy.

Od decyzji tej odwołał się T. P., domagając się jej zmiany i przyznania mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu, kwestionując nie doliczenie mu przez organ rentowy do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów korzystania z zasiłku chorobowego po dniu 15.11.1991 r., odwołujący wskazał, że łącznie z okresami nieskładkowymi staż jego pracy w szczególnych warunkach wynosi 15 lat, 9 miesięcy i 24 dni.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Odwołujący T. P., w dniu (...)r. ukończył 60 lat życia. We wniosku z dnia 07.01.2014 r. ubezpieczony wniósł o przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury.

dowód:

- akta ZUS,

Na dzień 01.01.1999 r. odwołujący udowodnił przed organem rentowym 25 lat, 4 miesiące i 29 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 14 lat, 11 miesięcy i 4 dni z tytułu zatrudnienia od 07.02.1983 r. do 21.05.1990 r. i od 20.06.1990 r. do 31.12.1998 r. w Zakładach (...) w T. na stanowisku aparatowego. W stażu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie uwzględnił odwołującemu okresów korzystania z zasiłku chorobowego po dniu 15.11.1991 r. Odwołujący nie przystąpił do OFE.

dowód:

- akta ZUS,

Zaskarżoną decyzją z dnia 06.02.2014 r. ZUS Oddział w T. odmówił T. P. przyznania prawa do emerytury, ponieważ wnioskodawca nie udokumentował 15- letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

dowód:

- akta ZUS,

Od 27.11.1992 r. do 31.01.1993 r., od 01.04.1993 r. do 29.04.1993 r., od 01.05.1993 r. do 22.06.1993 r., od 03.07.1993 r. do 27.07.1993 r., od 14.09.1994 r. do 31.10.1994 r., od 01.02.1995 r. do 19.02.1995 r., od 30.01.1997 r. do 06.02.1997 r., od 17.03.1998 r. do 27.03.1998 r. i od 27.10.1998 r. do 31.12.1998 r., tj. przez okres wynoszący łącznie 10 miesięcy i 20 dni, odwołujący korzystał z zasiłków chorobowych.

dowód:

- akta ZUS, w szczególności karta przebiegu zatrudnienia z dnia 06.02.2014 r.
i wykaz wprowadzonych okresów ubezpieczonego znajdujący się w aktach ZUS dot. kapitału początkowego,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego. Dokumenty urzędowe stanowiły zatem dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.), zaś dokumenty prywatne dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.).

Sąd rozważył, co następuje:

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy odwołującemu T. P. przysługuje tzw. wcześniejsza emerytura z zastosowaniem obniżonego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.).

Powołana ustawa w dziale X rozdział 2 zawiera szczególną regulację przejściową, dotyczącą niektórych ubezpieczonych, zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 01.01.1999 r.

W art. 184 ustawy zostało przewidziane prawo do wcześniejszej emerytury dla zamkniętego katalogu ubezpieczonych, urodzonych po dniu 31.12.1948 r., którzy do końca 1998 r. spełnili ustawowo określone wymogi stażowe. Zróżnicowanie warunków przechodzenia na emeryturę ubezpieczonych, o których mowa w art. 184 ustawy w stosunku do innych ubezpieczonych dokonane zostało według kryterium urodzenia, ale także według kryterium posiadania na dzień 01.01.1999 r. wymaganego stażu zawodowego i ubezpieczeniowego.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy, ubezpieczonym, urodzonym po dniu 31.12.1948 r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. 01.01.1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat- dla kobiet i 65 lat- dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Wymagany w art. 184 ust. 1 pkt. 2 okres składkowy i nieskładkowy przewiduje art. 27 ustawy, w świetle którego okres ten wynosi co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Przepisy dotychczasowe w rozumieniu art. 184 powołanej ustawy, to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Z § 1 tego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników, wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Natomiast § 2 ust. 1 stanowi, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W myśl zaś § 4, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny, wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący osiągnął wiek 60 lat, posiadał na dzień 01.01.1999 r. wymagany 25- letni okres ubezpieczenia i nie przystąpił do OFE.

Rozstrzygnąć natomiast należało, czy wnioskodawca legitymuje się co najmniej 15- letnim stażem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, co uprawniałoby go do tzw. wcześniejszej emerytury.

Odmawiając ubezpieczonemu prawa do tego świadczenia organ rentowy podniósł, że w stażu pracy w szczególnych warunkach nie uwzględnił ubezpieczonemu okresów przebywania na zasiłku chorobowym po dniu 15.11.1991 r. w oparciu o przepis art. 32 ust. 1a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Stanowisko takie nie jest prawidłowe.

Zgodnie z art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 15.11.1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Przepis ust. 1a został dodany do art. 32 powołanej ustawy ustawą z dnia 20.04.2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 121 poz. 1264), która weszła w życie z dniem 01.07.2004 r. W przepisie tym postanowiono pierwotnie, że przy ustalaniu okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik po dniu 14.11.1991 r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa (pkt 1) oraz okresów, w których na mocy szczególnych przepisów został zwolniony od świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego (pkt 2). Przepis art. 32 ust. 1a pkt 2 został uchylony ustawą z dnia 01.07.2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 169 poz. 1412). Zatem, zgodnie z obecnym brzmieniem art. 32 ust. 1a ustawy, przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłączeniu ulegają tylko okresy niezdolności do pracy z powodu choroby i macierzyństwa.

Przepis art. 32 ust. 1a ustawy w istotny sposób zmienił definicję pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze, poprzez szczegółowe określenie okresów faktycznego niewykonywania pracy, które nie są wliczane do okresu wykonywania pracy, rozumianego jako okres pozostawania w stosunku pracy- którego to rozróżnienia nie zawierały przepisy dotychczasowe.

Przyjęte w powołanym przepisie różnicowanie okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach nawiązuje do daty wejścia w życie ustawy z dnia 17.10.1991 r. o rewaloryzacji emerytury i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 107, poz. 450 ze zm.), w której poprzednia definicja okresu pracy w szczególnych warunkach pozostała niezmienną. Okres tej pracy obejmował zarówno okresy składkowe, jak i okresy nieskładkowe, jeżeli mieściły się one w okresie wykonywania pracy zgodnie z umową o pracę. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27.11.2003 r., III UZP 10/03 (OSNP 2004/5/87), stwierdzając, że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy przypadające po dniu wejścia w życie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent.

W konsekwencji utrwalili się w judykaturze poglądy, że w art. 32 ust. 1a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ustawodawca wprowadził istotną zmianę w stanie prawnym, w którym niemożliwe było w drodze wykładni ustalenie zasady pomijania w okresie ubezpieczenia okresów niezdolności do pracy z powodu choroby, oraz że art. 32 ust. 1 ustawy nie ma zastosowania do oceny nabycia prawa do emerytury przed dniem 01.07.2004 r. (por. wyroki SN: z dnia 05.05.2005 r., II UK 219/04, OSNP 2005/22/361 i II UK 215/04, OSNP 2005/22/360 oraz z dnia 07.02.2006 r., I UK 154/05, niepubl.).

Ustawodawca, wprowadzając zmiany pojęcia „zatrudnienia w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze”, nie uchwalił przepisów międzyczasowych, w związku z czym zakres stosowania art. 32 ust. 1a był przedmiotem skargi konstytucyjnej opartej na zarzucie jego niezgodności z art. 2 i 32 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 10.07.2008 r., K 33/06 (OTK-A 2008/6/106) orzekł jednak o zgodności z Konstytucją powołanego przepisu. Uznał za właściwą dla oceny konstytucyjności tego przepisu chwilę powstania prawa podmiotowego, tj. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych

warunkach, oddalił zarzut, że zmiana warunków emerytalnych prowadzi do naruszenia praw nabytych. Stwierdził jednocześnie, że oceniana zmiana może mieć zastosowanie wyłącznie na przyszłość.

Wszystko to sprowadza się do twierdzenia, że osiągnięcie do dnia 01.01.1999 r. okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 01.07.2004 r. (por. wyrok SN z dnia 23.04.2010 r., II UK 313/09, OSNP 2011/19-20/260).

Na to, że wykazanie w dniu 01.01.1999 r. określonego w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 01.07.2004 r. wskazał również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13.07.2011 r., I UK 12/11 (LEX nr 989126).

W identyczny sposób wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 16.05.2013 r., III AUa 1239/12 (LEX nr 1316202). Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.04.2010 r., II UK 313/09 (OSNP 2011/19-20/260) oraz wyroki tego Sądu z dnia 07.02.2006 r., I UK 154/05 (niepubl.) i z dnia 13.07.2011 r., I UK 12/11 (niepubl.), podniósł w uzasadnieniu, że co prawda, przepis art. 32 ust. 1a ustawy obowiązuje od dnia 01.07.2004 r. i odnosi skutek również względem stanów prawnych i faktycznych istniejących przed dniem jego wejścia w życie, jednakże wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 01.07.2004 r.

Stanowisko to Sąd Apelacyjny w Krakowie powtórzył w wyroku z dnia 18.06.2013 r., III AUa 1720/12 (LEX nr 1339358).

W takim też tonie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 24.10.2013 r., III AUa 115/13 (LEX nr 1386087) oraz Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 10.01.2014 r., III AUa 564/13 (LEX nr 1422362), który podkreślił, że wymaganie od osób, które spełniły w dniu 01.01.1999 r. warunki dotyczące stażu ubezpieczenia dodatkowo warunku osiągnięcia przed dniem 01.07.2004 r. przewidzianego w art. 32 ustawy wieku należy uznać za zbyt daleko idące, pomijające ochronę prawa tymczasowego, ukierunkowanego na przyszłe świadczenia.

Uwzględniając zatem obowiązujący uprzednio stan prawny, tj. stan istniejący przed dniem 01.07.2004 r. (data wejścia w życie ustawy z dnia 20.04.2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz niektórych innych ustaw, dodającej do art. 32 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ust. 1a, zgodnie z którym okresy niezdolności do pracy z powodu choroby były zaliczane do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach) oraz przytoczone wyżej orzecznictwo, stwierdzić należało, że wnioskodawca na dzień 01.01.1999 r. legitymował się co najmniej 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach- przy uwzględnieniu w tym stażu okresów zasiłków chorobowych w łącznym wymiarze 10 miesięcy i 20 dni (od 27.11.1992 r. do 31.01.1993 r., od 01.04.1993 r. do 29.04.1993 r., od 01.05.1993 r. do 22.06.1993 r., od 03.07.1993 r. do 27.07.1993 r., od 14.09.1994 r. do 31.10.1994 r., od 01.02.1995 r. do 19.02.1995 r., od 30.01.1997 r. do 06.02.1997 r., od 17.03.1998 r. do 27.03.1998 r. i od 27.10.1998 r. do 31.12.1998 r.).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego, w tym art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu emeryturę od 1 stycznia 2014 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.